

N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 28 februari 1890, kl. 11 f. m.

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtands n:o 5, angående vidtagande af anordningar för att bereda beväringssynglingar kunskap i rätt- och välskrifning samt räkning.

I en till utskottet hänvisad motion, n:o 109, har herr *G. W. Svensson* hemställt, »att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes vidtaga sådan anordning, att beväringssynglingar, som icke hafva nöjaktiga kunskaper i rätt- och välskrifning samt räkning, måtte beredas tillfälle att minst två timmar dagligen under den på exercisplatsen bestämda öfningstiden erhålla kostnadsfri undervisning i nämnda ämnen».

Motionären erinrar derom, att de kunskaper, hvilka inhemtas i folkskolan, i de flesta fall snart varda glömda och således komma till föga nytta i lifvet. Det vore emellertid en mycket behjertansvärd sak att för till mera mogen ålder komme ynglingar bereda tillfälle till förkofran i de ämnen, som äro mest behöfliga i det praktiska lifvet, nemligen rätt- och välskrifning samt räkning. Detta skulle kunna ske genom att under beväringssmötena anordna undervisning i dessa ämnen för de värnpligtige, som deraf vore i behof. Då under dessa möten 8 timmar dagligen lära användas till de militära öfningarna, skulle, om 8 timmar användas till nattlig hvila, återstå 8 timmar till måltider, borstning och putsning samt förströelser. Af den lediga tiden skulle

enligt motionärens åsigt 2 timmar dagligen kunna användas till undervisning i ofvannämnda ämnen. Man finge visserligen icke vänta några lysande resultat af en dylik anordning, men något kunde dock vinnas, och den största fördelen blefve må hända den, att den ovilja, att icke säga förbittring, som enligt motionärens uppfattning nu finnes emot den ökade beväringsexercisen, skulle i väsentlig mån minskas. Några praktiska svårigheter dervid anser motionären icke förefinnas, då baracker eller kaserner numera blifvit uppförda å mötesplatserna, då kostnaderna, sedan en första uppsättning af materiel blifvit anskaffad, skulle inskränka sig till en obetydlighet, och då beväringssynglingar, som antingen aflagt mogenhetsexamen eller folkskolelärareexamen eller kvarstode såsom lärjungar i de allmänna läroverkens högre klasser, skulle kunna biträda befälet såsom lärare. Motionären erinrar slutligen, att de ynglingar, som innehafva nöjaktig färdighet i de föreslagna läroämnena, gifvetvis skulle befrias från deltagande i undervisningen.

Utskottet måste erkänna, att folkskolan ännu icke mäktat åstadkomma det resultat, att hvarje ung man besitter en nöjaktig färdighet i rätt- och välskrifning samt räkning, och kan därför icke annat än instämma i motionärens önskan, att tillfälle till förkofran derutinnan måtte kunna beredas dem, som icke i skolan inhemtat tillräckliga kunskaper. Den tanken förefaller ock mycket tilltalande, att de värnpligtiges tjänstgöring borde göras till en skola, der de skulle ej blott sysselsättas med rent militära öfningar, utan äfven erhålla undervisning i allmänt medborgerliga ämnen till gagn för deras framtida verksamhet på hvilket område som helst. För den händelse, att de värnpligtiges öfningstid komme att väsentligt utsträckas utöfver den nu bestämda tiden, synes det också otvifvelaktigt, att så komme att blifva fallet.

Men utskottet har icke kunnat förbise, att under nuvarande förhållanden åtskilliga svårigheter möta för en sådan anordning, som den motionären åsyftat. Dit hörer, att så mycken tid som möjligt måste under den korta mötestiden egnas åt de militära öfningarna, att man under en så kort tid icke kan vänta särdeles stort resultat af den ifrågasvarande undervisningen, helst eleverna till största delen komme att höra till de trögaste och minst läraktige, att lämpliga skollokaler icke allestädes torde finnas, att uppsättningen af materiel och de årliga kostnaderna torde kräfva ej alldeles obetydliga kostnader, och det slutligen synes ovisst, om tillgång på dugliga lärarekrafter för ett större antal elever kan erhållas, då det jemförelsevis fåtaliga befälet och underbefälet, som har en mängd göromål att ombesörja mellan exercis-

tiderna, endast till en del kan användas för undervisning i folkskoleämnen, och det ej torde kunna åläggas visse värnpligtige att tjänstgöra såsom lärare för de öfrige.

Om och till hvilken utsträckning det kan låta sig göra att, oakadt ofvan berörda svårigheter, anordna en sådan undervisning, som motionären föreslagit, kan icke bedömas utan särskild utredning. Då emellertid en sådan icke för närvarande lärare kunna erhållas, synes det utskottet icke lämpligt, att Riksdagen gör någon framställning i ämnet hos Kongl. Maj:t, hvarför utskottet hemställer,

att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 27 februari 1890.

På utskottets vägnar:

G. F. ÖSTBERG.

Reservationer:

af herr *G. Elowson*, som ansåg att, ehuru verkningarna af det framställda förslaget icke kunde för det närvarande blifva synnerligen stora, motionen likväl ginge i en sund riktning och i följd deraf inom utskottet yrkade bifall till motionen; och

af herr *J. A. Johansson*, som ansett att utskottet bort hos Riksdagen tillstyrka motionen.
